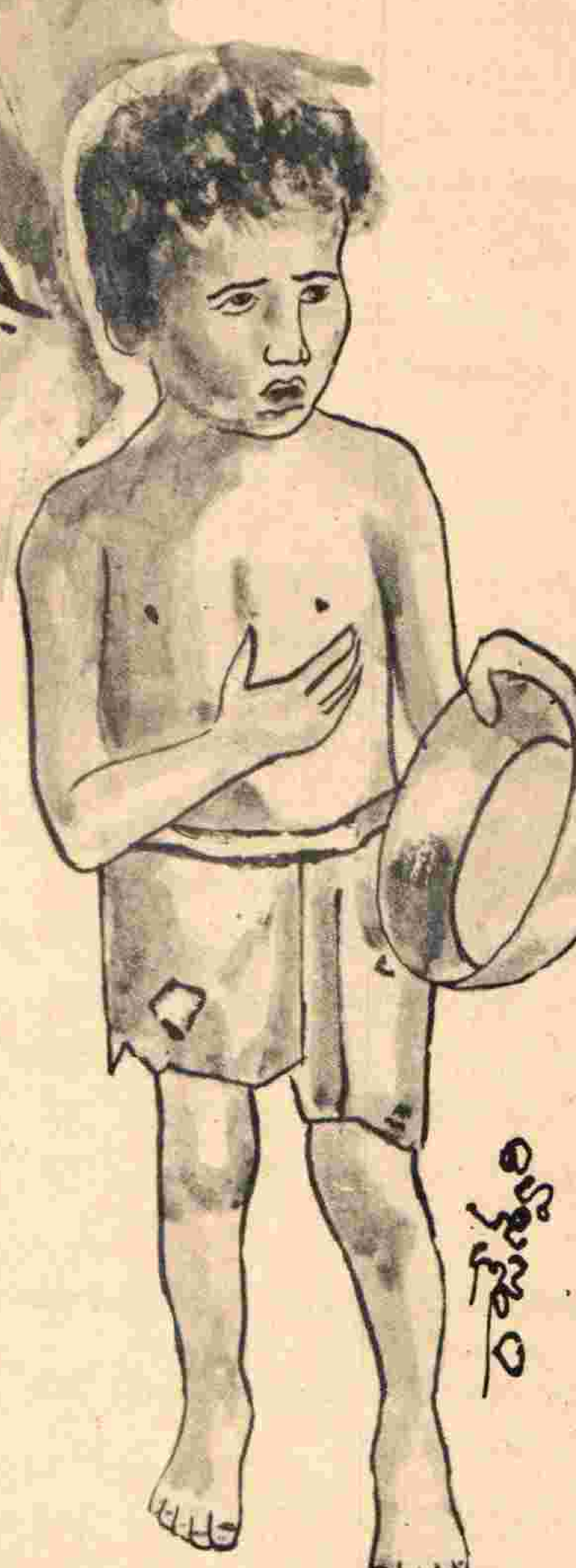

బాధ్యత!

విన్నకోట సుశీలాదేవి

" అమ్మా ! ధర్మం చెయ్యండమ్మా! రెండ్రోజుల నుంచీ అన్నం లేదు. మీ కాళ్ళు పట్టుకుంటాను. ఒక్క పైసా ధర్మం చెయ్యండమ్మా " – కోటిగాడు దీనంగా అడుగుతున్నాడు.

ఉదయం పదిగంటల సమయంలో, ఆ పెద్ద హోటల్ ముందు నిలబడి వచ్చేపోయే వారిని అడుగుతున్నాడు.

కాళ్ళకు అడ్డం పడుతున్న కోటిగాడిని విసుక్కుంటూ పక్కకు నెట్టిపోతున్నారు కొందరు. కొందరు విదిల్చి కొడుతున్నారు.

కోటిగాడికి దాదాపు ఎనిమిదేళ్ళుంటాయి. ఎండకి నల్లని శరీరం చెమటలు కక్కుతోంది. చిరిగిపోయిన లాగూ నడుం కింది నుండి వేలాడుతోంది. అప్పుడే మెడికల్ కాలేజీ నుంచి తీసుకొచ్చిన అస్థిపంజరంలా వున్నాడు కోటిగాడు. ఎవరూ ధర్మం చెయ్యటంలేదు. ఏ క్షణంలోనైనా శోషొచ్చి పడిపోయే స్థితిలో వున్నాడు కోటిగాడు.

" అమ్మా ! ధర్మం చెయ్యండమ్మా "

రెండు కాళ్ళు పుచ్చుకున్నాడు. కాని ఆ కాళ్ళు విదిల్చి కొట్టలేదు. పైసా రాల్చలేదు.

ఆశ్చర్యంగా తలెత్తి చూసి వులిక్కి పడ్డాడు కోటిగాడు.

" అమ్మా ! నువ్వా ! " అన్నాడు.

" అవున్రా ! నీ అమ్మనే. పద నీ పని సెప్తా. "

అని జుట్టు పట్టుకుని కోటిగాడిని పైకి లేవదీసి రెక్క పట్టుకుని "పద" అంటూ బరబరా ఈడ్చుకు పోయింది.

నాలుగు రోడ్డులు దాటి వూరికి ఒక ప్రక్కగా వున్న తమ గుడిసెలవైపు దారి తీసింది రావులమ్మ. తడిక తోసుకుని కొడుకుని లోపలకు నెట్టి చూరులో నుంచి వాసం లాగి కొట్టడాని కెత్తింది.

" ఎందుకే కొట్టేదీ " రోషంగా అడిగాడు కోటిగాడు.

" ఎందుకా ! అడుక్కుతింటున్నందుకు. సిగ్గు లేదూ అలా అడుక్కోడానికి " కళ్ళెర్ర జేసింది రావులమ్మ.

" ఏం సేయను ఆకలేత్తా వుంటే ! అన్నం పెట్టవ్. ఆకలతో సత్తే ? జారిపోతున్న లాగూని పైకి లాక్కుంటూ అన్నాడు కోటిగాడు. అలా అంటుంటే కోటిగాడి కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగి జారడానికి సిద్ధంగా వున్నాయి.

రావులమ్మ తెల్లబోయింది.

" అన్నం పెట్టే. అడుక్కోబోను "

కొడుకు అడిగిన తీరుకి ఏం జవాబు చెప్పాలో తెలియక రావులమ్మ నిర్ఘాంతపోయింది. అప్రయత్నంగా చేతిలోని కర్ర దానంతటదే జారిపోయింది! తల్లి చేతిలోంచి కర్ర జారిపోవడం చూసి ధైర్యం కలిగింది కోటిగాడికి.

" ఆకలీ " అంటూ కళ్ళు నులుముకుంటూ ఏడుపు ప్రారంభించాడు.

"మీ అయ్యని రానీరా ! వండి పెడ్తా " అంది నెమ్మదిగా ఇంకేం చెప్పాలో తెలియక.

మనసులో తన చేత కాని తనానికి తననే తిట్టుకుంది.

లోకజ్ఞానం - సమాధానాలు

1. మేరీ క్యూరి. ఫ్రాన్స్ దేశస్థురాలైన ఈమెకు 1903 లో భౌతిక శాస్త్రంలో జరిపిన పరిశోధనలకు నోబెల్ బహుమతి లభించింది. ఈ బహుమతిని ఆమె ఎ. హెచ్. బాక్వెరల్, పియరీ క్యూరీలతో పంచుకున్నారు. 1911 లో తిరిగి ఆమెకి రసాయనిక శాస్త్రంలో నోబెల్ బహుమతి లభించింది.
2. గత సంవత్సరం 'నోబెల్ శాంతి బహుమతి'ని ఇద్దరు 'షేర్' చేసుకున్నారు. వారు - ఈజిప్ట్ అధ్యక్షుడు అన్వర్ సాదత్, ఇజ్రేల్ ప్రధాని బెగెన్.
3. శాంతా రంగస్వామి.
4. గోల్డామీర్. 1969 లో ఆమె ఇజ్రేల్ ప్రధాని అయ్యారు. 1973 లో ఆమె ప్రధానిగా వుండగానే సిరియా, ఈజిప్ట్ దేశాలు ఇజ్రేల్ మీద యుద్ధం ప్రకటించాయి.
5. ఛార్లొటి డాట్. (1871 - 1960) 1887 లో ఆమె వింబుల్డన్ ఛాంపియన్‌షిప్ గెలుపొందారు. అప్పటికి ఆమె వయసు 15 ఏళ్ల తొమ్మిది నెలలు మాత్రమే. అయితే వింబుల్డన్ పోటీలలో పాల్గొన్న వారిలో అతి పిన్నవయస్కురాలు - అమెరికాకు చెందిన ట్రేసీ ఆస్టిన్. 1977 లో 14 ఏళ్ల 7 నెలల ప్రాయంలో ఆమె ఈ పోటీలలో పాల్గొన్నది.
6. లతామంగేష్కర్. ప్రముఖ గ్రామఫోన్ రికార్డు సంస్థ హెచ్. ఎమ్. వి. మాతృసంస్థ అయిన ఇ. ఎమ్. ఐ. ఇటీవల లండన్ రాయల్ ఆల్బర్ట్ హాలులో లతామంగేష్కర్‌కి 'ప్లాటినమ్ డిస్క్' బహూకరించింది.
7. శ్రీమతి ఫ్రాన్సెస్ క్రాస్‌బి (1820 — 1915). అమెరికా దేశస్థురాలు. ఆమె ఆరు వారాల పసివయసులో వుండగానే గుడ్డితనం ఏర్పడింది. అయినా నిరుత్సాహం చెందక, కృషితొ మొత్తం 8,500 శ్లోకాలు (ఆంగ్లంలో) రాసి రికార్డు సృష్టించింది.
8. 'వాలీ ఆఫ్ ది డాల్స్'. జాక్వలిన్ సుసాన్ (1921 - '74) రాసిన ఈ నవల మార్చి '66 లో తొలిసారిగా ప్రచురించబడింది. ఏప్రిల్ 1977 నాటికి 2 కోట్ల 2 లక్షల 30 వేల కాపీలు అమ్ముడుపోయాయి. ఈ నవల పేపర్ బ్యాక్‌లో ప్రచురించిన ఆర్నెల్లలోనే అరవై ఎనిమిది లక్షల ప్రతులు అమ్ముడు పోయాయి.
9. కేథరిన్ హేప్‌బర్న్. ఆమె మూడు సార్లు ఈ అవార్డును పొందారు. 'మార్నింగ్ గ్లోరి' (1933), 'గెస్ హూ ఈజ్ కమింగ్ టు డిన్నర్' (1967), 'ది లయన్ ఇన్ వింటర్' (1968) చిత్రాలలో ఉత్తమ నటిగా ఈ అవార్డు ఆమెకి లభించింది.
10. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో పేరుపొందిన గూఢచారిణి: అసలు పేరు మార్గరెట్ జి. జెల్లి. 1870 లో జన్మించిన ఈమె 1917 లో ఫ్రెంచి సైన్యానికి పట్టుబడి వారిచే హతమార్చబడింది.

కొడుకు ఆకలంటే పట్టెడన్నం పెట్టలేని జన్మ ఎందుకూ అనుకుంది.

"నువ్వెప్పుడూ ఇలాగే అంటావ్ కాని అన్నం పెట్టవ్" అన్నాడు కోటిగాడు.

కోటిగాడి ఏడుపు చూసి మిగతా పిల్లలు కూడా ఏడుపు అందుకున్నారు.

రావులమ్మ విసుక్కుంది.

"నన్ను సంపెయ్యండిరా పీడా పోతుంది" అంటూ తలొకటీ అంటించింది కోపంగా.

పిల్లలు ఇంకా ఏడుపు ఎక్కువ చేశారు.

"నోర్మూస్తారా లేదా?" అంటూ పక్కనున్న కర్ర పట్టుకుంది.

పిల్లలు టక్కున ఏడుపు ఆపేశారు.

ఆకలితో నీరసించిన శరీరాలు దెబ్బలు తినడానికి ఇష్టపడలేదు. కర్ర పారేసి రావులమ్మ గుమ్మంలో మొగుడి కోసం ఎదురు చూస్తూ కూర్చుంది.

*

ఏడవుతోందగా వచ్చాడు వీరడు తూలుకుంటూ. సారా వాసన ఆమడ దూరానికి గుప్పున కొడుతోంది. రావులమ్మ మొగుడి చేతుల కేసి ఆశగా చూసింది. పిల్లలు తండ్రి మీదికి ఎగబడి చొక్కా జేబులు వెతకసాగారు.

"ఛీ! వదలండిరా!" అంటూ వీరడు అరిచాడు.

పిల్లలు బిక్కమొగాలేసి దూరంగా జరిగారు.

"మల్లీ తాగొచ్చినావేటి! ఊ! బియ్యం ఏవీ" రావులమ్మ అడిగింది.

'తేలా' నిర్లక్ష్యంగా అన్నాడు.

'డబ్బులన్నా వున్నయ్యా' అంది రావులమ్మ.

"లేవు" అని నులకమంచం వాల్చుకుని కూర్చున్నాడు వీరడు.

మొగుడి ధోరణికి రావులమ్మకి మండెక్కింది.

'అయితే ఎందుకొచ్చావ్ ఇంటికి' అంటూ అరిచింది.

"ఛీ! మొగుడింటికొత్తే ఏడుత్తావా!" అంటూ లేచి రావులమ్మ మీదికెళ్లాడు.

రావులమ్మ మొగుడిని అవతలకి తోసేసి—

"ఏడక! గొప్ప మొగుడొచ్చాడని సంతోసించనా! పెళ్లాం పిల్లలు వున్నారనే గ్యానం కూడా లేదు. సంపాయించిందంతా తాగొత్తావ్! పిల్లలకి కూడా కాత్త ఆ ఇసం పోయకపోయావ్"

అంటూ జాడించేసింది.

'సాలే! ఆపు' ,అని మళ్ళీ వెళ్ళి మంచం మీద కూర్చున్నాడు

"ఆపుతాన్లే! ముందెళ్ళి ఎక్కడైనా పిల్లలకి నూకలట్టుకురా! వాళ్ళు గంజినీళ్ళు తాగి రెండ్రోజులైంది. పిల్లలు ఆకలికి తట్టుకోలేక ముష్టెత్తుకుంటున్నారు తెలుసా!"

రావులమ్మ ఆ మాటలను ఎంత నిదానంగా చెబుదామనుకున్నా చెప్పలేకపోయింది. వీరడు అర్థం చేసుకోగలిగితే రావులమ్మ అన్న మాటల్లో బాధ, కోపం, రెండూ చోటు చేసుకున్నాయి.

కానీ ఆ మాటలను అర్థం చేసుకోలేదు గనుకనే—

"అడుక్కో నీవే" అన్నాడు వీరడు తాపీగా. రావులమ్మలో సహనం నశించింది.

"నువసలు మనిసివేనా" అంటూ మొగుడి కేసి విసురుగా రెండడుగులు వేసింది.

రావులమ్మ ఎంత విసురుగా లేచిందో వీరడు కూడా అంత విసురుగా లేచి—

"ఛీ! ఎదవగోల, బయటే బాగుందాది" అని లేచి బయటికి పోబోయేడు. రావులమ్మ తడికకి అడ్డుగా నిలబడి—

"పిల్లలు కూడు తిని రెండ్రోజులైంది" అన్నది.

"అయితే........"

"అళ్ళకేదైనా తింటానికి తీసుకురా. అళ్ళ పొట్టలు సూడు ఎన్నుకు ఎలా అతుక్కుపోయాయో" అంది బాధగా.

"నా దగ్గిర డబ్బుల్లేవు" అని వీరడు బయటకు పోబోయేడు.

జనాభా సమస్య—స్త్రీ విద్య

ఇల్లాలుగా, తల్లిగా ఇంటినీ పిల్లల్నీ తీర్చిదిద్దడంలో స్త్రీలకు చదువు ఎంతో సాయపడుతుందని కొత్తగా చెప్పనవసరం లేదు. అందుకే 'అబ్బాయి చదువు అతని వరకే పరిమితం కాని, అమ్మాయిని చదివిస్తే భావి సంతతినే చదివించినట్లవుతుంది' అంటారు. అయితే మన దేశంలోని ఎన్నో సమస్యలకు పరిష్కారం స్త్రీ విద్య అనీ దేశ భవిష్యత్తుకు బంగారు బాట వేయడంలో స్త్రీ విద్య పాత్ర అద్వితీయమైనదనీ గుర్తించడం కూడా చాలా అవసరం.

మన దేశంలో రకరకాల సమస్యలు ఉత్పన్నం కావడానికి, ఉన్న సమస్యలు ఓ పట్టాన తీరక పోడానికీ ముఖ్య కారణం అదుపు దాటిపోతూన్న జనాభా సమస్య అని కొందరి పరిశీలకుల అభిప్రాయం. ఏటా రూపొందిస్తున్న పరిష్కార మార్గాలు, కొత్తకొత్త పథకాలు సఫలం కాకుండా అడ్డుపడేది క్షణం క్షణం పెరిగిపోతున్న జన సంఖ్య. ఈ జనాభా పరిష్కారానికి స్త్రీ విద్యకు అవినాభావ సంబంధం వుంది.

స్త్రీలు చదువుకోడం వల్ల వారి పెళ్ళీడు ఇతోధికంగా పెరుగుతుంది. పాఠశాల చదువు పూర్తి చేయడానికే పదిహేనేళ్లు అవుతాయి. ఇంటర్, డిగ్రీ అని వెళ్ళడంతో వారి పెళ్లిళ్ల వయసు తప్పకుండా పెరుగుతుంది. ఐక్యరాజ్య సమితి విభాగం, భారత ప్రభుత్వం సంయుక్తంగా జరిపిన ఒక సర్వేలో కూడా ఇదే విషయం తేటతెల్లమయింది.

బాల్యవివాహాలు తరచూ జరగడం వల్ల ప్రపంచం మొత్తంలో మన దేశంలోనే స్త్రీల పెళ్ళిళ్ళ వయసు తక్కువగా వుంటోంది. రాష్ట్రాలవారీగా స్త్రీల పెళ్ళిళ్ల వయసును పరిశీలించినప్పుడు స్త్రీ అక్షరాస్యత ఎక్కువగా వున్న రాష్ట్రాలలో కూడా స్త్రీల వివాహ వయసు అధికంగానే వున్నట్టు తెలియవచ్చింది. నిరక్షరాస్యత ఎక్కువగా వున్న రాష్ట్రాలలో స్త్రీల పెళ్ళి వయసు తక్కువగానూ, బాల్యవివాహాలు విరివిగానూ కనిపించాయి.

కేరళ, తమిళనాడు, పంజాబు, పశ్చిమ బెంగాల్, కర్ణాటక, అస్సాం రాష్ట్రాలలో అక్షరాస్యులైన స్త్రీలు ఎక్కువ. దానికి అనుగుణంగా అక్కడ స్త్రీల పెళ్ళి వయసు కూడా ఎక్కువగానే కనబడింది. మన దేశంలో స్త్రీల సగటు వివాహం వయసు పదిహేను సంవత్సరాలయితే ఈ రాష్ట్రాలలో సగటు వివాహ ప్రాయం పదహారేళ్లకు పైబడి వుంది.

వివాహ ప్రాయం ఎక్కువ కావడంతో స్త్రీ సంతానయోగ్యకాలాన్ని తగ్గిస్తుంది. పర్యవసానంగా శిశు జనన సంఖ్య కూడా తగ్గుతుంది.

పరిమిత కుటుంబంలోని ఆనందం, దాని ఆవశ్యకత చదువుకున్నవారయితే ఇట్టే గ్రహించగలరు. అలాంటివారే కుటుంబ నియంత్రణకు తమకుతామే ముందుకు వస్తారు. పరిమిత కుటుంబ ఆవశ్యకతను గ్రహించి తమకు ఇంక సంతానం వద్దు అనుకున్న వారు కూడా కొందరు కుటుంబ నియంత్రణ శస్త్రచికిత్స చేసుకోడానికి వెనుకాడుతారు. ఇలాంటివారిలో చాలమటుకు విద్యాగంధంలేని వారే వుంటున్నారు. కుటుంబ నియంత్రణ పద్ధతులను అనుసరించడంలోనూ చదువుకున్నవారే ఎక్కువ ఆసక్తి కనబరుస్తారు. ఈ విషయంగా జరిగిన అనేక పరిశోధనలు విద్యావంతులైన స్త్రీలలో చాలామందికి పరిమిత సంతానమే వున్నట్లు వెల్లడయింది. కుటుంబ నియంత్రణలో అగ్రగాములైన రాష్ట్రాలలో విద్యావంతులైన స్త్రీల సంఖ్య కూడా ఎక్కువగా వుండడం గమనించదగ్గ విషయం! అంచేత కుటుంబ నియంత్రణ కార్యక్రమాలు సులభంగా నెరవేరాలంటే మొదట స్త్రీలలో నిరక్షరాస్యత లేకుండా చేయాలి.

మనిషి సామాజిక స్థాయిని నిర్ణయించేది ముఖ్యంగా ఆర్థిక స్థితి. ఉద్యోగ సంపాదనకూ, ఆర్థిక స్థితిగతులను పెంపొందించుకోడానికీ చదువుకు వున్న ప్రాముఖ్యత చెప్పనవసరం లేదు. బాగా బ్రతికి పదిమందినీ బ్రతికించడానికి దోహదం చేసే చదువు ప్రాముఖ్యత గురించి అందరూ మాట్లాడుతూనే వున్నారు. ఇవాళ స్త్రీలలో అక్షరాస్యత పెరుగుతూనే వుంది. పై చదువులు చదివేవారు రోజురోజుకు ఎక్కువవుతూనే వున్నారు. అయినా పెరుగుతూన్న స్త్రీ జనాభాకు తగినట్టుగా వారిలో అక్షరాస్యత పెంపొందక పోవడం విచారకరం. □

"అయితే నువ్వెల్లానికి ఈలులేదు" అంది రావులమ్మ మొండిగా.

"నువ్వెవత్తివే? నన్నడ్డేందుకు? నా ఇట్టం" అని రావులమ్మని ఒక్క నెట్టునెట్టి వీరడు బయటికి వెళ్ళిపోయాడు!

వెళుతున్న మొగుడికేసి నిర్ఘాంతపోయి చూస్తూ నిలబడిపోయింది రావులమ్మ.

అంతవరకూ అమ్మా, అయ్యల పోట్లాటని వినోదంగా చూసి ఆనందిస్తున్న పిల్లలకి తండ్రి వెళ్ళగానే ఆకలి జ్ఞాపకం వచ్చింది.

"అమ్మా! ఆకలే!" అంటూ ఏడిచారు.

ఈసారి రావులమ్మ పిల్లల్ని విసుక్కోలేదు. కొట్టలేదు. అక్కడే నీరసంగా దడికానుకుని పిల్లల్ని దగ్గరకు తీసుకుంది. పిల్లల్ని చూస్తున్న కొద్దీ రావులమ్మకు దుఃఖం ఆగడం లేదు. కళ్ళల్లో నుంచి అదేపనిగా నీళ్ళు చెంపలమీదుగా స్రవించ సాగాయి.

పిల్లల ఆ బక్క శరీరాలను ప్రేమగా నిమర సాగింది. ఎంత అపుకుందామని ప్రయత్నించినా కన్నీళ్ళు ఆగడం లేదు.

పిల్లల్నందర్నీ ఆప్యాయంగా మరోసారి దగ్గరకు తీసుకుని వాళ్ళ వేపు దిగులుగా చూసింది.

తన చుట్టూ వున్న పిల్లలు ఏ క్షణంలోనైనా ఆకలికి చచ్చిపోయేస్థితిలో వున్నారు.

అవును! వీళ్ళకి బువ్వ పెట్టాలి. చేసుకున్నవాటికి లేకపోయినా తల్లిగా తనకి బాధ్యత వుంది.

హఠాత్తుగా ఏదో నిర్ణయానికి వచ్చినదానిలా లేచి నిలబడింది, రావులమ్మ. పిల్లల చేతులు పుచ్చుకుని "పదండిరా" అని బయటికి నడిచింది.

*

"అమ్మా! బాబూ! ధర్మం సెయ్యండి బాబూ! పిల్లల్ని సూడండి బాబూ! రెండ్రోజుల నుంచీ అన్నం లేదు" —

అని చెయ్యిచాచి, ఆ పెద్ద హోటల్ ముందు అడుక్కుంటోంది రావులమ్మ. ప్రొద్దున తన కొడుకు అదే హోటల్ ముందు అడుక్కుంటుంటే సహించలేకపోయిన రావులమ్మ.

అదే హోటల్ ముందు ఇప్పుడు తన తల్లి అడుక్కుంటుంటే ఆశ్చర్యంగా చూస్తుండిపోయాడు కోటిగాడు.

*